

VILLA ELFVIKIN LUONTOTALON VUOSISUUNNITELMA 2021

Sisällysluettelo

1. Yleistä luontotalon toiminnasta
2. Luonnon monimuotoisuus teemana 2021
3. Luontokoulu
4. Koulujen ja päiväkotien tukeminen ympäristökasvatuksessa
  - a. Luontoretket lapsiryhmille (sesonkiretket)
  - b. Kasvattajien kurssit
  - c. Kestävän elämäntavan polun arvoitus
  - d. Vihreän lipun edistäminen
  - e. Uikunpesä
  - f. Mäyrän metsä
5. Näyttelyt ja tapahtumat
  - a. Eläköön Espoo
  - b. Vaihtuvat näyttelyt
6. Luontopolut ja lintutornit
7. Espoon luontoretket
8. Asiantuntijapalvelut ja yhteistyö
  - a. Ympäristön huomioiminen maankäytön suunnittelussa
  - b. Ympäristökasvatus
9. Tilojen ulkopuolinen käyttö ja kahvila
10. Viestintä
11. Villa Elfvikin ystävät ry

1. Yleistä luontotalon toiminnasta

Villa Elfvikin luontotalo on Espoon kaupungin ympäristövalistuskeskus, joka tarjoaa luonto- ja ympäristötietoutta espoolaisille ja muille kiinnostuneille. Luontotalo on osa Espoon ympäristökeskusta. Luontotalon tavoitteena on, että talon palvelujen avulla kävijät oivaltavat vastuunsa yhteisestä ympäristöstä ja toimivat itse kestävämmällä tavalla.

Ympäristöasiat on nostettu Espoo-tarinassa keskiöön, ja Espoo haluaa olla Euroopan kestävin kaupunki nyt ja tulevaisuudessa. Villa Elfvikin luontotalo edistää omalla työllään kestävä kehitystä ja antaa mallia toimia kestävällä tavalla. Luontotalossa kävijä voi perehtyä kestäville tavoille toimimiseen ja soveltaa näitä tapoja omassa työyhteisössään tai kodissaan. Tuemme myös kouluja ja päiväkoteja niiden kestävä kehityksen työssä.

Korona-pandemia vaikutti vuonna 2020 talon toimintaan mm. niin, että taloa jouduttiin pitämään kiinni. Tällä hetkellä (7.1.2021) sulku on voimassa 31.1.2021 asti. Kaikki toiminta vuonna 2021 sopeutetaan siihen, mitkä ovat voimassa olevat koronarajoitukset.

Vuoden 2021 alussa Villa Elfvikissä on kuusi vakanssia:

Riitta Pulkkinen, luontotalon johtaja
Sara Svärd, ympäristökasvattaja
Antti Mikala, ympäristönhoitaja
Katri Luukkonen, suunnittelija
Kalevi Hiironniemi, erityissuunnittelija
Virpi Mäenpää, toimistosihiteeri

Määräaikaisia työntekijöitä ovat luontotalon kaksi opasta, jotka vastaavat talon aukipitamisestä viikonloppuina ja sesonkiretkistä. Lisäksi talossa on kaksi kesätyöntekijää ja mahdollisuuksien mukaan siviilipalvelumies.

Tärkeät kohderyhmät suuren yleisön lisäksi ovat koulu- ja päivähoitoikäiset opettajineen ja ohjaajineen, joita erityisesti luontokoulu ja piharakennus Uikunpesä palvelevat. Luontotalon järjestämän luonto- ja ympäristöaiheisen ohjelman, vaihtuvien näyttelyiden ja ulkopuolisen kahvilatoiminnan avulla pyritään luontotalo pitämään mielenkiintoisena ympärivuotisena käyntikohteena.

2. Luonnon monimuotoisuus -osaamista kouluille ja päiväkodeille

Vuoden aikana tavoitteena on lisätä koulujen ja päiväkotien tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja siihen liittyvistä opetusmateriaaleista, ja helpottaa Elfvikin luonnon monimuotoisuudesta kertovien palvelujen käyttöä opetuksessa. Taloon palkataan kesätyöntekijä tekemään projektia kesä-lokakuun ajalle.

Toimenpiteet ovat:

2.1 Mobiilipeli koululuokille ja perheille monimuotoisesta kaupunkiluonnosta Elfvikin ympäristössä

Tehdään (luontotalon oppaat) mobiililaitteella omatoimisesti käytettävä rastirata luontotalon lähiympäristöön Actionboud-sovelluksella. Kohderyhmänä alakouluikäiset lapset. Testataan peliä ennen julkistusta.

2.2 Lumoudu kaupunkiluonnosta 2020 – teemavuoden materiaalista viestiminen ja kehittäminen

Materiaalit on koottu opetuskäyttöön Mappaan: [Teemareppu Espoon luonto](#). Viestitään näistä kouluille.

Tehdään lisätehtäviä Lumoudu kaupunkiluonnosta -lainattavaan näyttelyyn hyödyntäen Mapasta löytyvää myös muiden tekemää materiaalia. Ajatuksena, että koululuokat voivat omassa koulussaan johdantona tutustua näyttelyyn ja sen jälkeen perehtyä aiheeseen esim. toiminnallisesti koulun lähiluonnossa. Voisiko esim. koulujen puukäsityötunneilla tehdä hyönteishotelleja/linnunpönttöjä/siilipesiä tms.?

2.3 Espoon monimuotoisesta luonnosta kertovan Eläköön Espoo -näyttelyn kehittäminen

Tehdään näyttelyyn eri ikäryhmille sopivia tehtäviä. Näitä ryhmät ovat kyselleet.

2.4 Yhteistyötahojen hankkeiden, materiaalien ja koulutusten hyödyntäminen

Vihreässä lipussa julkaistaan loppuvuodesta 2020 [uusi teemamateriaali](#) Luonnon monimuotoisuudesta. Levitetään tietoa materiaalista. Villa Elfvik on Vihreän lipun alueellinen edistäjä Espoossa.

WWF:llä on [Me Aarteenvartijat koulutus kasvattajille](#). Selvitetään, voisiko sen järjestää Espoossa syksyllä 2021.

Selvitetään mahdollisuudet yhteistyöhön koulujen ja päiväkotien lavaviljelyprojektin kanssa. Viljelijöille voisi tarjota esim. tietoa pölyttäjävälisistä kasveista ja hyönteishotellien rakentamisesta.

Viestitään eri teemapäivistä ja niihin liittyvistä materiaaleista: Suomen lasten metsäretkipäivä, Ulkoluokkapäivä, Luonnon monimuotoisuuden päivä ja Suomen luonnon päivä.

2.5 Välkkeen seminaari/webinaari luonnon monimuotoisuudesta

Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhjä Välke järjestää seminaarin/webinaarin syksyisin yhteistyössä ryhmässä olevien organisaatioiden kesken. Välkkeen puheenjohtajuus on Espoolla ja sitä kautta vetovastuu seminaarista. Sinä aikana, kun harjoittelija on töissä, myös hän valmistelee tätä seminaaria/webinaaria. Mahdollisesti työpajoja.

2.6 Vaikuttaminen sosiaalisessa mediassa

Sinä aikana, kun luontotalossa on harjoittelija tekemässä tätä työtä, hän tekee luonnon monimuotoisuuteen liittyviä postauksia Villa Elfvikin Instagram- ja ympäristökeskuksen Facebook-tileille.

3. Luontokoulu

Luontokoulupäivät toteutetaan vuodenaikojen, oppilaiden iän ja ryhmien esittämien teematoiveiden mukaan. Ruotsinkieliset luontokoulupäivät ostetaan asiantuntijapalveluna. Luontokoulutoiminta mukautetaan koronatilanteeseen ja opetusta järjestetään mahdollisuuksien mukaan myös koulujen lähiluonnossa, jos luokkien tulo Villa Elfviin ei onnistu.

Luontokoulu jatkaa yhteistyötään muiden pääkaupunkiseudun ympäristökasvatustahojen kanssa. Luontokoulun kurssit opettajille ja kasvattajille ovat avoinna myös pääkaupunkiseudun muiden kuntien (jotka ovat mukana tässä yhteistyössä) kasvattajille ja vastavuoroisesti espoolaiset pääsevät muiden kuntien kursseille.

Luontokoulu tarjoaa harjoittelupaikkoja opettajaksi opiskeleville. Asian tiimoilta tehdään yhteistyötä Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen kanssa.

Suomen luontokeskus Haltian luontokoulun kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä, jotta saamme käytettyä resurssit parhaalla mahdollisella tavalla lasten ja nuorten luonto- ja ympäristökasvatuksen hyväksi.

4. Koulujen ja päiväkotien tukeminen ympäristökasvatuksessa

4.a. Luontoretket lapsiryhmille (sesonkiretket)

Luontotalon oppaat vetävät koululais- ja päivähoitoryhmille suunnattuja luontoretkiä Villa Elfvikin lähiluontoon arkipäivisin toukokuun ja syyskuun aikana. Keväälle 2021 suunnitellaan retket myös kahteen muuhun kohteeseen Espoossa. Näin tarjotaan useammille ryhmille mahdollisuus osallistua, jos kulkemista on koronan vuoksi rajoitettu.

Toiminnalliset retket on suunniteltu 5-10 -vuotiaille lapsille. Noin 1,5 tuntia kestäviä retkiä on eri teemoilla, esim. saturetki tai tutkimusretki. Retkiä on kaksi päivässä. Ryhmien ohjaajat varaavat ajan toukokuun retkille maaliskuussa ja syyskuun retkille elokuussa. Retket ovat maksuttomia ja niitä voivat varata muutkin kuin espoolaiset ryhmät.

4.b. Kasvattajien kurssit

Villa Elfvikin kasvattajien täydennyskoulutuskurssien teemat tulevat ensi sijassa olemaan kestävään elämäntapaan ja lähiluonnon tuntemukseen liittyviä. Kurseilla käsitellään myös ympäristökasvatuksellisia ja opetuksellisia menetelmiä. Kurssitarjonnan suunnittelua ja kurssiesitteen tekoa yhdessä pääkaupunkiseudun luonto- ja ympäristökoulujen kanssa jatketaan. Jos lähiopetus ei ole mahdollista, pyritään kurssia järjestämään aiheesta riippuen etänä.

4.c. Kestävän elämäntavan polun arvoitus

Villa Elfvikin luontotalon sisätiloissa on Kestävän elämäntavan polku, jonka rasteja voi etsiä kartan avulla. Rastikorteissa kerrotaan, miten luontotalossa toimitaan vastuullisesti. Samalla saa vinkkejä myös omaan toimintaan.

Rasteihin liittyy tarinnallinen ja toiminnallinen opetusmateriaali 4-9 -luokkalaisille: Kestävän elämäntavan polun arvoitus. Koululuokka pääsee ratkaisemaan arvoitusta luontotalossa sopimalla siitä etukäteen. Arvoituksen tehtävien materiaalit on jaettu syksyllä 2020 sähköisenä myös kouluilla käytettäväksi.

4.d. Vihreän lipun edistäminen

Villa Elfvikin luontotalo on Vihreä lippu -toiminnan alueellinen edistäjä ja näin ollen sitoutunut tarjoamaan kurssia ja tapaamisia Vihreään lippuun osallistuville. Huhtikuussa järjestetään jo seitsemättä kertaa luontotalossa ympäristöraatin tapaaminen. Lokakuussa järjestetään vertaistukitapaaminen Vihreä lippua kouluissa ja

päiväkodeissa vetäville aikuisille. Molemmat tapahtumat järjestetään yhdessä muiden pääkaupunkiseudun Vihreä lippu -edistäjien kanssa.

4.e. Uikunpesä

Uikunpesä on punaisessa piharakennuksessa oleva pieni kerhotila, jossa on huone keittiövarusteineen ja wc. Pihalla on iso puupöytä penkkeineen. Käytettävissä on luuppeja, mikroskooppeja, kaukoputki ym. tutkimusvälineitä. Uikunpesää käyttävät espoolaiset päivähoitoryhmät, koululuokat, partiolaiset ja yhdistykset. Tilavaraukset tehdään etukäteen luontotalosta. Tilan voi varata luonto- ja ympäristötoimintaan maksutta. Tila on käytettävissä joka päivä klo 9-21.

4.f. Mäyrän metsä

Villa Elfvikin luontotalon toisen kerroksen aulaan on rakennettu lapsille elämyksellisen Mäyrän metsä. Siellä voi pukeutua metsän eläimeksi tai satuhahmoksi, leikkiä eläinkäsineillä tai ryömiä mäyrän luolaan. Aina kuun ensimmäisenä sunnuntaina (kesällä lauantaisin) opas lukee satuja Mäyrän metsässä. Satuhetkiä järjestetään taas, kun koronatilanne sen sallii.

5. Näyttelyt ja tapahtumat

Luontotalossa järjestetään ympäri vuoden kaikille avoimia maksuttomia tapahtumia ja näyttelyitä, joiden tavoitteena on syventää kävijöiden luontosuhdetta ja lisätä ympäristötietoisuutta. Vuonna 2021 järjestetään koronaturvallisuus huomioiden pääasiassa ulkotapahtumia, kuten erilaisia luontoretkiä aikuisille ja lapsiperheille. Tapahtumatarjonnassa huomioidaan erilaisia ympäristöön liittyviä teemaviikkoja- ja päiviä.

5.a. Eläköön Espoo –luontotalon perusnäyttely

Perusnäyttelyn ”Eläköön Espoo” uudistettiin vuosina 2016-2019. Korona vaikeutti uudistetun näyttelyn tunnetuksi tekemistä, joten sitä jatketaan vuonna 2021.

Perusnäyttelyn teemat ovat lehdot, vesiluonto, lähimetsät ja lintukosteikot. Teemoihin voi näyttelyssä tutustua monin eri tavoin. Tutkittavaa löytyy kaiken ikäisille. Vuonna 2021 tehdään lapsiryhmille tehtäviä.

5.b. Vaihtuvat ja lainattavat näyttelyt

Villa Elfvikissä on perusnäyttelyn lisäksi vuosittain esillä seitsemän vaihtuvaa luonto- ja ympäristövalistusnäyttelyä. Vuonna 2021 esitellään useammassa valokuvanäyttelyssä Suomen luonnon kirjoa. Näyttelyissä liito-oravasta, Suomen leppäkerttulajeista ja susista on myös tietoa niiden elämästä.

Villa Elfvikin tekemiä näyttelyitä lainataan maksutta kouluille ja muille tahoille. Tällä hetkellä lainattavana on seitsemän näyttelyä. Uusimpana vuonna 2020 valmistunut Lumoudu kaupunkiluonnosta - näyttely luonnon monimuotoisuudesta.

6. Luontopolut ja lintutornit

Luontotalon ympäristössä, sekä kaupungin että valtion maalla, kulkee kuusi eiteemaista luontopolkua. Elfvikin rannassa Metsähallituksen alueelta löytyy lintutorni,

huvimaja ja venevaja, joita myös käytetään luontotalon toiminnoissa. Polkuverkostoa on kehitetty Villa Elfvikin ympäristössä ja polkujen opastusta selkeytetään vv. 2021-22 yhdessä Metsähallituksen kanssa.

7. Espoon luontoretket

Ympäristölautakunnan järjestämät luontoretket jatkuvat yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Retkipalvelun hoitavat ulkopuoliset palveluntarjoajat – pois lukien Villa Elfvikin sesonkiretket – ja toiminta hoidetaan Villa Elfvikistä käsin. Luontoretkipalvelut ostetaan aikuisten retkille Ympäristötutkimus Yrjölältä ja koko perheen retkille Luonnonihme Ohjelmapalveluilta. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Parhaillaan suunnitellaan sitä, milloin luontoretket voivat alkaa keväällä 2021 ja tehdäänkö yhteinen painettu luontoretkikalenteri.

8. Asiantuntijapalvelut ja yhteistyö

8.a. Ympäristön huomioiminen maankäytön suunnittelussa

Tiivistyvässä Espoossa luonnon- ja ympäristönsuojelun haasteita ovat meluntorjunta, hyvän ilmanlaadun takaaminen, ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, hulevesien hallinta, pienvesistöjen suojeleminen ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen.

Vuonna 2021 ympäristökeskuksen keskeisiin työtehtäviin kuuluu Espoo tarinaan sisältyvä tavoite, jonka mukaan Espoolle laaditaan luonnonsuojelun toimenpideohjelma. Ohjelma sisältää esitykset kaupungin luonnonsuojeluverkoston täydentämiseksi alueellisesti ja laadullisesti. Ohjelmassa esitetään myös hyviä käytäntöjä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi. Lisäksi ympäristökeskuksen perustehtäviin kuuluu mm. luontoalueiden ja viheryhteyksien turvaaminen rakentamisessa ja kaavoituksessa, liito-oravien elinmahdollisuuksien ja kaupunkirakenteen tiivistämisen yhteensovittaminen sekä ilmanlaatu- ja meluasioiden huomioonottaminen. Villa Elfvik tarjoaa asiantuntijapalveluita maankäytön ja luonnonsuojelun kysymyksissä osana ympäristökeskuksen toimintaa.

8.b. Ympäristökasvatus

Villa Elfvikin luontotalo on mukana ympäristökasvatuksen yhteistyön kehittämisessä alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Espoon kestävän kehityksen kasvatuksen yhteistyötä jatketaan Kestävän kehityksen kasvatuksen ohjausryhmässä ja toimintaryhmässä Toimekkaat.

Luontotalo on Espoon edustajana Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhteistyön Väkkeessä. Vuonna 2021 luontotalon johtaja Riitta Pulkkinen toimii Välke -ryhmän puheenjohtajana.

Pääkaupunkiseutuyhteistyönä jatketaan luontoretkien ja luontokoulun kurssien yhteistä suunnittelua. Näistä molemmista tehdään vuosittainen julkaisu, jonka toimittamisvastuu kiertyy mukana olevien toimijoiden kesken.

9. Tilojen ulkopuolinen käyttö ja kahvila

Luontotalon tiloihin on mahdollista saada ulkopuolisen käytön oikeuksia käyttökorvausta vastaan. Ulkopuolisesta käytöstä on ympäristölautakunnan hyväksymät taksat. Ympäristövalistuksellisista, kaikille avoimista tilaisuuksista ei peritä järjestäjiltä tilavuokraa.

Villa Elfvikin tunnelmallisessa ruokasalissa toimivaa kahvilaa pyörittää Merirosvot Juhlapalvelu Oy. Café Elfvikissä on tarjolla erilaisia suolaisia ja makeita kahvileipiä sekä vegaanisia herkkuja. Sunnuntaisin tarjolla on myös keittolounas. Kahvila on avoinna kesäaikaan viikonloppuisin ja talviaikaan sunnuntaisin ja pyhinä talon aukioloaikoina, mikäli koronarajoitukset eivät sitä estä.

10. Viestintä

Villa Elfvikin luontotalo viestii aktiivisesti niistä asioista ja tapahtumista, jotka kuuluvat sen toimialaan ja tehtäviin. Viestintään käytetään tavoitteelle, kohderyhmälle ja aiheelle parhaiten sopivia viestintäkanavia, joita ovat tilanteesta riippuen:

- kaupungin verkkosivut www.espoo.fi
- intranet Essi
- sähköpostilista kasvattajille
- printtimedia
- sosiaalinen media (ympäristökeskuksen ja Espoon Facebook-sivut, Villa Elfvikin Instagram-tili, Välkkeen facebook-sivu, Espoo tarina -blogi)

Espoon kaupungin internetsivut (espoo.fi) siirretään uuteen julkaisujärjestelmään kevään 2021 aikana. Sivujen sisällöt kirjoitetaan suurelta osin uusiksi ja visuaalinen ilme muuttuu. Uudistus työllistää myös luontotalon henkilökuntaa.

Välitämme ympäristökasvatuksen verkostoistamme tietoa opettajille, varhaiskasvattajille ja muille ympäristökasvatuksen parissa Espoon kaupungilla työskenteleville.

11. Villa Elfvikin ystävät ry

Luontotalon tukiyhdistys on perustettu 1995 ja yhdistys täytti viime vuonna 25 vuotta. Yhdistyksen toiminta noudattaa aikaisempia toimintatapoja, mikäli koronarajoitukset eivät sitä estä. Yhdistyksen hallituksen kokouksiin ja tarvittaessa tapahtumiin (pihabongaus, alkukesän lintuyö, joulumyyjäiset) osallistuvat luontotalon johtaja ja ympäristönhoitaja.